

บทที่ 6

สรุปผล ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งนั้นแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกสวนป่าก้ามปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง โดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ของสถานีวิจัยผลิตผลของป่า กรมป่าไม้ ที่ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ศึกษาถึงการลงทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งกับต้นก้ามปูที่ปลูกขึ้นมาเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง จำนวน 300 ไร่

2. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้ โดยการสอบถามเกษตรกรที่เข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้จากจังหวัดเลย ขอนแก่น มหาสารคาม บุรีรัมย์ สกลนคร จำนวน 10 ราย

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาแยกออกเป็น 2 วิธีคือ

1. ผลการศึกษาของต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกสวนป่าก้ามปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง มีต้นทุนในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งเฉลี่ย 1 ไร่/ปี ในระหว่างปีที่ 6-30 เป็นจำนวนเงิน 3,612.76 บาท - 3,688.28 บาท ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการปลูกและบำรุงรักษาสวนป่าก้ามปูในปีที่ 1-3 เป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 2,512.03 บาท ซึ่งตัดจำหน่ายให้เป็นค่าใช้จ่ายในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง (ปีที่ 6 ปีที่ 9 ปีที่ 12 ปีที่ 15 ปีที่ 18 ปีที่ 21 ปีที่ 24 ปีที่ 27 และปีที่ 30) ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา

สวนป่าก้ามปูก่อนการเพาะเลี้ยงครั้ง 2 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาในการเตรียมตบแต่งกิ่งของต้นก้ามปูและบำรุงรักษาต้นก้ามปูให้แข็งแรงเพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงครั้ง เป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 1,077.66 บาท ซึ่งจะโอนตัดจำหน่ายในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง ในปีที่ 6 ปีที่ 9 ปีที่ 12 ปีที่ 15 ปีที่ 18 ปีที่ 21 ปีที่ 24 ปีที่ 27 และปีที่ 30

ค่าใช้จ่ายค่าครั้งพันธุ์ เป็นจำนวนเงิน 3,072.00 บาท ซึ่งเกิดขึ้นในปีที่ 5 เพียงปีเดียวและทำการตัดจำหน่ายให้กับปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง จำนวน 341.33 บาท ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสวนป่าก้ามปู และค่าใช้จ่ายในการเพาะเลี้ยงครั้งในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง เป็นจำนวนเงิน 1,914.66 บาท - 1,990.18 บาท

ต้นทุนที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของการเลี้ยงครั้งด้วยวิธีนี้ คือ ต้นทุนในการดูแลรักษาสวนป่าก้ามปู ซึ่งเฉลี่ยไปในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งเท่ากับ 1,616.49 บาท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 43.83-44.75 ของต้นทุนทั้งสิ้น มีต้นทุนผลผลิตครั้งติดต่อ 1 กิโลกรัมเท่ากับ 10.22-12.09 บาท

รายได้จากการเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกสวนป่าก้ามปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง ซึ่งเกิดจากการจำหน่ายผลผลิตครั้งติดต่อ 1 กิโลกรัม เท่ากับ 18.80 บาท ทำให้มีรายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี เฉพาะในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งเป็นจำนวนเงิน 5,619.32 บาท - 6,786.80 บาท ทำให้มีกำไรสุทธิเฉลี่ย/ไร่/ปี ในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง เป็นจำนวนเงิน 2,006.56 บาท - 3,098.52 บาท และมีรายได้จากการจำหน่ายต้นก้ามปูเฉลี่ย/ไร่ ในปีที่ 6 เท่ากับ 319.30 บาท ปีที่ 9 เท่ากับ 627.75 บาท ปีที่ 12 เท่ากับ 1,062.37 บาท และปีที่ 30 เท่ากับ 49,368.80 บาท

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกสวนป่าก้ามปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง ใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 9 ปี

การลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีนี้ หากได้มีการลงทุนกันอย่างจริงจังแล้วจะยังให้เกิดประโยชน์หลายอย่างเช่น สามารถใช้ที่ดินที่มีสภาพดินเลวซึ่งไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าได้ สามารถที่จะควบคุมการเพาะเลี้ยงได้ เนื่องจากมีแหล่งเพาะเลี้ยงที่แน่นอน ทำให้ได้ผลผลิตที่แน่นอนและได้ครั้งที่

คุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการขายเนื้อไม้ของต้นก้ามปูที่เกิดจากการตัดสางในปีที่ 6 ปีที่ 9 และปีที่ 12 นั้น ในการคำนวณรายได้จากการขายเนื้อไม้ต้นก้ามปูจากการตัดสางนี้ใช้อัตราไม้พื้นของกองแผนงานกรมป่าไม้ แต่ราคาของเนื้อไม้ต้นก้ามปูในวันจะมีราคาเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากการใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ชนิดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น อุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์เครื่องประดับหรือเครื่องตกแต่งบ้านที่ทำจากไม้ตลอดจนการนำไปทำไม้อัดเริ่มมีความจำเป็นต้องใช้ไม้เพิ่มขึ้น ต้นไม้ขนาดใหญ่หายากขึ้น จนผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์หรือผลิตเครื่องประดับที่ทำจากไม้ต้องใช้ไม้ที่มีขนาดเล็กลงมาเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตเป็นเครื่องประดับขนาดเล็ก ดังนั้น ในอนาคตอันใกล้นี้การขายเนื้อไม้ก้ามปูในช่วงเวลาตัดสางในปีที่ 6 ปีที่ 9 และปีที่ 12 นั้น ต้นก้ามปูซึ่งเป็นต้นไม้ที่โตเร็ว มีขนาดพอที่จะนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องประดับที่ทำจากไม้ได้ราคาในการขายเนื้อไม้ก็ย่อมสูงขึ้นจากที่ได้คำนวณในอัตราไม้พื้น ผลตอบแทนจากการลงทุนด้วยวิธีนี้ย่อมสูงขึ้นอีกมาก สำหรับด้านการตลาดจะมีพ่อค้าคนกลางคอยรับซื้อครั้งเดียวจากเกษตรกรอยู่ทั่วไปตามจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงครั้ง บางจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงครั้งกันมากก็จะมีพ่อค้าคนกลางเข้าไปรับซื้อถึงในอำเภอหรือในตำบล ส่วนการขายเนื้อไม้ก้ามปูก็จะขายให้กับโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องประดับที่ทำจากไม้

2. ผลการศึกษาของต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีเช่าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้ มีต้นทุนในปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งเฉลี่ย/ต้น/ปี ในระหว่างปีที่ 2-11 เป็นจำนวนเงิน 370.49 บาท - 375.55 บาท ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการหาเช่าต้นไม้ในปีที่ 1-10 เป็นจำนวนเงิน 85.69 บาท ซึ่งตัดจำหน่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายปีที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งในปีถัดไป (ปีที่ 2-11) ค่าใช้จ่ายค่าครั้งพันธุ์ จำนวนเงิน 364.96 บาท ซึ่งเกิดขึ้นในปีที่ 1 เพียงปีเดียวและทำการตัดจำหน่ายให้เป็นค่าใช้จ่าย ในปีที่ 2-11 เป็นจำนวนเงิน 36.50 บาท ค่าใช้จ่ายในการเพาะเลี้ยงครั้งในปีที่ 2-11 เป็นจำนวนเงิน 248.30 บาท - 253.36 บาท

ต้นทุนที่สำคัญมากที่สุดของการเลี้ยงกุ้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงกุ้งได้ คือต้นทุนในการเพาะเลี้ยงกุ้ง ซึ่งเฉลี่ยต่อต้นไม้ที่ใช้เพาะเลี้ยงกุ้ง 1 ต้น เท่ากับ 248.30 บาท - 253.36 บาท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 67.02 - 67.46 ของต้นทุนทั้งสิ้น มีต้นทุนผลผลิตครั้งติดต่อกับ 1 กิโลกรัม เท่ากับ 13.14-13.32 บาท

รายได้จากการเลี้ยงกุ้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงกุ้งได้ ซึ่งเกิดจากการจำหน่ายผลผลิตครั้งติดต่อกับเฉลี่ยกิโลกรัมละ 18.80 บาท ทำให้มีรายได้เฉลี่ย/ต้น/ปี เท่ากับ 530.16 บาท กำไรสุทธิเท่ากับ 154.61 บาท - 159.67 บาท

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงกุ้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงกุ้งได้ ใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 4 ปี

การลงทุนเลี้ยงกุ้งด้วยวิธีนี้จะมีประโยชน์อย่างมากแก่เกษตรกรที่มีเวลาว่างจากการทำอาชีพหลัก เช่น การทำนา ครัว เป็นการเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัว และสามารถใช้จ่ายแรงงานภายในครอบครัวได้อีกด้วย การลงทุนเลี้ยงกุ้งนี้แม้เกษตรกรจะไม่มีความรู้ในการเพาะเลี้ยงกุ้งแต่มีความสนใจที่จะเพาะเลี้ยงกุ้งเพื่อเสริมรายได้ก็สามารถติดต่อขอคำแนะนำในด้านวิชาการในการเพาะเลี้ยง ตลอดจนการساتิตการเพาะเลี้ยงได้จากสถานีวิจัยผลิตผลของปทุมปทุมไร้ ซึ่งพร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่เกษตรกรผู้สนใจอยู่เสมอ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้ง สามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะตามการศึกษาคือ

1. ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกต้นกำมปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง
2. ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้

ปัญหาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีปลูกสวนป่ากำมปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง พบว่ามีปัญหาซึ่งพอสรุปพร้อมทั้งข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์อื่นในพื้นที่ที่ปลูกสวนป่ากำมปู ต้นกำมปูที่ปลูกเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้งนั้นเป็นพืชซึ่งมีขนาดใหญ่ สูงถึง 30 เมตร มีรูปทรงของต้นมีเรือนยอดกว้างทำให้ต้องใช้ระยะห่างระหว่างต้นถึง 10 เมตร ซึ่งช่องว่างระหว่างต้นกำมปูในช่วงปีที่ไม่ได้ใช้เพาะเลี้ยงครั้งนั้นสามารถปลูกพืชแซมซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้แก่ผู้ลงทุนได้

ข้อเสนอแนะ การเพาะเลี้ยงครั้งด้วยวิธีการปลูกสวนป่ากำมปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้งจะเริ่มต้นเพาะเลี้ยงครั้งได้เมื่อต้นกำมปูมีอายุประมาณ 5 ปี เมื่อทำการเพาะเลี้ยงครั้งแล้วจะต้องพักต้นไว้ 2 ปี จึงสามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้อีกครั้ง ดังนั้น ในช่วงเวลาปีที่ 1-5 ที่ต้นกำมปูยังเล็กอยู่และช่วงเวลาพักต้น 2 ปี หลังจากการเพาะเลี้ยงครั้งเป็นช่วงเวลาที่สามารถปลูกพืชแซมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง พืชที่ปลูกแซมควรจะเป็นพืชล้มลุกที่ให้ผลในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ควรเป็นพืชที่มีขนาดเตี้ย ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากการพ่นยาฆ่าแมลงจะสามารถควบคุมการกระจายของยาฆ่าแมลงได้เพราะครั้งที่เพาะเลี้ยงก็เป็นแมลงชนิดหนึ่งซึ่งถ้าถูกยาฆ่าแมลงที่พ่นกับพืชที่ปลูก

แซมในแปลงที่ไม่ได้เพาะเลี้ยงครั้งก็จะทำให้แมลงครั้งนั้นตายได้ ช่วงเวลาปลูกพืชแซมอยู่นั้นเมื่อให้ปุ๋ยแก่พืชแซมที่ปลูกก็จะมีผลถึงต้นก้ามปูที่ปลูกด้วย ตลอดจนเมื่อพืชแซมให้ผลผลิตแล้วยังไถกลบเพื่อเป็นปุ๋ยแก่ต้นก้ามปูได้อีกด้วย ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงครั้งด้วยวิธีนี้คือเมื่อถึงเวลาตัดเก็บครั้งนั้นจะทำการตัดบดแต่งกิ่งก้านของต้นก้ามปูไปด้วย กิ่งก้านของต้นก้ามปูที่ตัดลงมานั้น มีขนาดใหญ่สามารถนำไปเผาเป็นถ่านและนำไปจำหน่ายทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

2. ต้นก้ามปูที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงครั้งเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย เป็นพืชที่เหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงครั้งเพราะมีกิ่งก้านสาขามากทำให้มีพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงครั้งได้มากกว่าพืชชนิดอื่น และต้นก้ามปูยังให้ผลผลิตครั้งที่มีคุณภาพดีอีกด้วย ดังนั้น ถ้าผู้ลงทุนเห็นว่าการปลูกพืชไร่ชนิดอื่นต้องใช้เงินลงทุนสูง ต้องบำรุงรักษามาก จึงควรหันมาสนใจลงทุนเพาะเลี้ยงครั้ง ด้วยวิธีปลูกต้นก้ามปูเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้งกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหมาะสำหรับผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าและดินอยู่ในสภาพดินเลวไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นให้ได้ผลดี

ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงครั้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้ พบว่ามีปัญหาซึ่งพอสรุปพร้อมทั้งข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. แหล่งไม้ที่เกษตรกรเข้าต้นเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้ง เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการเข้าต้นไม้เพื่อเพาะเลี้ยงครั้งมักจะมีแหล่งต้นไม้ที่ใช้เพาะเลี้ยงครั้งห่างไกลกันมากและในแต่ละแห่งมีจำนวนต้นไม้ที่เข้าน้อย ทำให้เสียค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าพาหนะในการเพาะเลี้ยงครั้ง เช่น ค่าเช่ารถเพื่อปล่อยครั้งพันธุ์ เก็บครั้งพันธุ์ ตัดเก็บครั้ง เป็นจำนวนมาก ตลอดจนต้องเสียเวลากับการเดินทางในระยะไกล ๆ ซึ่งทำให้เกษตรกรเพาะเลี้ยงครั้งได้จำนวนน้อย สาเหตุเนื่องจาก

เกษตรกรไม่ได้เตรียมหาแหล่งไม้ที่จะเข้าต้นไม้เพาะเลี้ยงครั้งแต่เนิ่นๆ เมื่อใกล้ถึงเวลาเพาะเลี้ยงครั้งจึงค่อยออกมาเข้าต้นไม้จึงทำให้ไม่สามารถหาเข้าต้นไม้ในแหล่งที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันได้ทันเวลาและตามจำนวนที่ต้องการ ตลอดจนเกษตรกรอื่นที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้งด้วยวิธีนี้ก็ต่างออกมาเข้าต้นไม้เช่นกัน ทำให้แหล่งการเข้าต้นไม้กระจายออกไปในที่ห่างไกล

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรต้องเตรียมการหาแหล่งไม้ที่จะเข้าต้นไม้ไว้สำหรับเพาะเลี้ยงครั้งแต่เนิ่นๆ โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อสิ้นระยะการตัดเก็บครั้งและทำการปล่อยครั้งพันธุ์กับต้นไม้ที่เข้าไว้แล้ว ทำให้เกษตรกรสามารถเลือกแหล่งต้นไม้ที่อยู่ใกล้ที่อยู่ของเกษตรกร และสามารถหาเข้าได้จำนวนมากพอตามความต้องการในปีนั้นๆ ตลอดจนเกษตรกรจะสามารถลดระยะทางและเวลาที่ต้องเสียไปกับการเดินทางไปตามจุดต่าง ๆ ที่ได้เข้าต้นไม้เลี้ยงครั้ง

2. ปัญหาการเลือกต้นไม้ที่ใช้เพาะเลี้ยงครั้ง เกษตรกรที่เพาะเลี้ยงครั้งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้บางรายไม่ได้คำนึงว่าต้นไม้ที่เขานั้นเหมาะสมกับการเป็นแม่ไม้ใช้เพาะเลี้ยงครั้งหรือไม่ ต้นไม้ชนิดที่สามารถใช้เพาะเลี้ยงครั้งได้และมีขนาดลำต้นใหญ่มิใช่จะเป็นแม่ไม้ใช้เพาะเลี้ยงครั้งให้ได้ผล ลักษณะต้นไม้ที่ไม่เหมาะสมกับการใช้เพาะเลี้ยงครั้ง เช่น ต้นไม้ที่มีจำนวนกิ่งก้านสาขาน้อย กิ่งสั้นและเล็กทำให้มีพื้นที่ใช้เพาะเลี้ยงครั้งได้น้อยตามไปด้วย ต้นไม้ที่มีอายุมากเปลือกไม้จะหนาเป็นอุปสรรคที่ทำให้แมลงครึ่งเจาะไซเข้าไปถึงท่อน้ำเลี้ยงของต้นไม้ได้ลำบาก ทำให้แมลงครึ่งได้รับอาหารไม่เพียงพอทำให้รังครึ่งเล็กและคุณภาพเลว

ข้อเสนอแนะ เมื่อเกษตรกรพบแหล่งต้นไม้ที่สามารถเข้าเพื่อใช้เพาะเลี้ยงครั้งได้นั้น เกษตรกรต้องพิจารณาว่าต้นไม้นั้นดั่งกล่าวเหมาะสมกับการเป็นแม่ไม้ใช้เพาะเลี้ยงครั้งหรือไม่ โดยสังเกตว่าต้องไม่เป็นต้นไม้ที่มีอายุมากจนเกินไป ต้นไม้ที่เหมาะสมแก่การใช้เพาะเลี้ยงครั้งต้องเป็นต้นไม้ที่มีกิ่งอวบใหญ่และมีจำนวนกิ่งมาก มีสีผิวของเปลือกไม้ไม่เข้มคล้ำกว่าสีของเปลือกไม้ชนิดเดียวกันโดยทั่วๆ ไป ต้นไม้ที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของแมลงครึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตครั้งที่มีปริมาณมากและมีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด

3. ปัญหาเกี่ยวกับครึ่งพันธุ์ เกษตรกรบางรายเมื่อปล่อยครึ่งพันธุ์แล้วจะไม่เก็บครึ่งพันธุ์ซึ่งทำให้เกษตรกรเสียประโยชน์ที่จะนำครึ่งพันธุ์ที่ปล่อยครึ่งแล้วมากระเทาะเป็นครึ่งดิบและนำไปขายต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ เมื่อเกษตรกรปล่อยครึ่งพันธุ์แล้ว 3 สัปดาห์ ตัวอ่อนของครึ่งจะออกจากรังครึ่งจนหมด เกษตรกรก็สามารถเก็บครึ่งพันธุ์เพื่อนำไปกระเทาะเป็นครึ่งดิบนำไปขายพร้อมกับครึ่งที่ตัดเก็บในปีนั้น ๆ ได้

4. ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยครึ่งพันธุ์ เกษตรกรที่ทำการเพาะเลี้ยงครึ่งด้วยวิธีเข้าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครึ่งได้ส่วนใหญ่ปล่อยครึ่งพันธุ์ไม่ถูกวิธี เช่น นำครึ่งพันธุ์ใส่ตะกร้ารวมกันแขวนไว้ตามกิ่งไม้หรือวางไว้ตามคบไม้เตี้ย ๆ หรือนำครึ่งพันธุ์วางไว้ตามคบไม้โดยไม่ผูกหรือมัดไว้กับต้นไม้เลี้ยงครึ่งนั้น ลักษณะการปล่อยครึ่งพันธุ์เช่นนี้จะทำให้ตัวอ่อนของครึ่งที่ออกจากรังครึ่งพันธุ์เพื่อหาพื้นที่ทำรังใหม่นั้นไม่สามารถคลานออกไปจากภาชนะที่ใส่ครึ่งพันธุ์ได้

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรต้องศึกษาถึงวิธีการปล่อยครึ่งให้ถูกวิธีดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 เมื่อเกษตรกรสามารถปล่อยครึ่งพันธุ์ได้ถูกวิธีแล้วจะทำให้ตัวอ่อนครึ่งที่คลานออกมาหาพื้นที่ทำรังใหม่สามารถเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม ทำให้ตัวอ่อนครึ่งมีอัตราการรอดตายสูง เพราะเมื่อตัวอ่อนของครึ่งเลือกพื้นที่ทำรังได้แล้วก็จะซบซายครึ่งออกมาปกคลุมตัวเป็นเกาะป้องกันศัตรูได้เป็นอย่างดี

5. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการตัดเก็บครึ่ง เมื่อถึงเวลาที่ครึ่งแก่เกษตรกรส่วนใหญ่จะตัดเก็บครึ่งโดยมิได้คำนึงถึงว่าต้นไม้ที่ได้ตัดเก็บครึ่งแล้วจะแตกกิ่งขึ้นมาใหม่และอาจจะเป็นแหล่งไม้ในการเพาะเลี้ยงครึ่งในปีต่อ ๆ ไป เกษตรกรจะเลือกตัดเฉพาะกิ่งไม้ที่มีครึ่งจับดี ส่วนกิ่งใดที่มีครึ่งจับน้อยก็จะไม่ตัดเนื่องจากเกษตรกรคิดว่าไม่คุ้มกับการเสียค่าใช้จ่ายในการตัดเก็บ ตลอดจนการตัดกิ่งไม้ก็มีได้คำนึงถึงวิธีตัดกิ่งให้ถูกวิธีเนื่องจากต้นไม้ที่ตัดเก็บนั้นไม่ใช่ต้นไม้ของเกษตรกรเองทำให้กิ่งที่แตกออกมาใหม่มีจำนวนน้อย มีพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงครึ่งในครั้งต่อไปน้อยด้วย

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรควรศึกษาการตัดตบแต่งกิ่งไม้ หลังจากตัดเก็บ
 ครั้งให้ถูกวิธีเพื่อให้กิ่งไม้ที่แตกออกมาใหม่มีจำนวนมากแข็งแรง มีพื้นที่ในการเพาะ
 เลี้ยงครั้งมาก เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2-3 ปี ต้นไม้ที่ตัดตบแต่งที่ถูกวิธีก็จะมี
 กิ่งก้านสาขาที่ใหญ่และแข็งแรง เนื้อไม้อ่อน เพราะเป็นกิ่งที่แตกออกมาใหม่เหมาะ
 สำหรับการเพาะเลี้ยงครั้งอย่างยิ่ง ต้นไม้เหล่านี้จะเป็นแหล่งที่เกษตรกร
 สามารถขอเช่าต้นเพื่อเพาะเลี้ยงครั้งได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ปัญหาการวางแผนการทำงาน เกษตรกรที่ทำการเพาะเลี้ยงครั้ง
 ด้วยวิธีเช่าต้นไม้ที่สามารถเพาะเลี้ยงครั้งได้ส่วนใหญ่มิได้วางแผนการในการ
 เพาะเลี้ยงครั้งในแต่ละปี ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น แหล่งครั้งพันธุ์กับแหล่งไม้
 ที่ใช้เพาะเลี้ยงครั้งอยู่ห่างไกลกันเนื่องจากเกษตรกรมักตัดเก็บครั้งที่อยู่ใกล้ที่สุด
 ก่อนเพื่อนำไปขายเมื่อเห็นว่าครั้งมีราคาสูง จำนวนครั้งพันธุ์ที่เก็บไว้ใช้เพาะ
 เลี้ยงครั้งกับจำนวนต้นไม้ที่ใช้เพาะเลี้ยงครั้งไม่สมดุลกัน เช่น เก็บครั้งพันธุ์ไว้มาก
 เกินไปทำให้เกษตรกรเสียโอกาสในการขายครั้งในช่วงเวลาที่ครั้งมีราคาสูงได้
 หรือเก็บครั้งพันธุ์ไว้น้อยเกินไปทำให้มีครั้งพันธุ์ไม่พอปล่อยกับต้นไม้ที่ได้เช่าไว้
 เพาะเลี้ยง

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรต้องวางแผนการทำงานเพาะเลี้ยงครั้งไว้ล่วงหน้า
 โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดแหล่งครั้งพันธุ์ต้องอยู่ใกล้กับแหล่งไม้เพาะเลี้ยงครั้ง
 ที่ได้เช่าไว้สำหรับปีนั้น ๆ และกำหนดจำนวนครั้งพันธุ์ให้มีพอเหมาะสำหรับต้นไม้ที่
 ใช้เพาะเลี้ยงครั้ง